

Danielpa qillqan - Pachak pusaq chunka numero

Roma llaqtapi, Macabeokunapa, hinaspa Kunan Pacha Tiemponakapa Willakuynin Tinkuy: Danielpa Rikuykunapi Huk Yachayta Qhaway

Jeff Pippenger
2024-04-10

Uriah Smithqa qillqarqanmi: “Roma llaqtam Diospa runankunawan, judíokunawan, huñunakuspa, manaraq Cristomanta 162 watapi tinkisqa karqan.” Kunan p’unchaw historiador askha runakuna chay p’unchawta manaraq Cristomanta 161 watapi kasqanta señalanku, hinaspataq Smithqa iskay kuti manaraq Cristomanta 161 watata rikuchin, chay kikin libropi. Ñuqaqa yuyani, kay manaraq Cristomanta 162 watamanta rimayqa pantasqa qillqasqa kasqanta.

“23 chay 24 versíkulokunawanmi apamuwanchik judíokunaq románokunawan huñunakuyninkumanta kay ladoman, Cristo Manaraq Naceptin 161 wataman, chay pacha Roma llaqan pachapi kamachiyta hap’ikusqa pacha kama.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 273.

Chunka iskay chunka hukniyuq hinaspa iskay chunka iskayniyuqmi reqsichinku Rafia Maqanakuyta atipayninta hinallataq qhipa ruwayninkunata, kayqa karqan 217 a.C. watapi, Imperio Seléucidawan, Antioquio III Hatun umalliqninwan, hinaspa Egiptomanta Reino Ptolemaicowan, Rey Ptolomeo IV Filopátor umalliqninwan, chawpipi.

Panium maqanakuy, chunka qanchis watakuna qhipaman, 200 a.C. watapi pasaq, yapamanta Seleucid kamachiypuraqwan Ptolemaic kamachiypuraqwan churanakusqa karqan.

Rebelión Macabea, 167 a.C. watapi qallarisqa, karqan judíokunapa hatarinakuyninmi Imperio Seléucidaq munayninkunapa contran, judíokunapa riligyus ruwanakuykunañata ñit’ispa chinkachiyta munasqankumanta, hinaspa griego kawsay llaqtachayta churayta munasqankumanta.

Jerusalén llaqtapi Iskay Kaq Templota hukmanta Diosman qusqanmanta, Hanukkahpi yuyarisqa historiapi ruwasqa llamk’ayta señalasqa, 164 a.C. watapi pasakurqan, iskay chunka kimsayoc versiculopi “alianza” nisqamanta kimsa wata ñawpaqta. Kay ruwayqa qatiqnin karqan Macabeokunapa allin chaskisqa soldado kampañan Seleucida Imperiopa kallpankunapa contranpi, mana allin sutichasqa Antiochus IV Epiphanes pusasqa, paymi Templota qhellicharqan hinaspa judíokunapa religionmanta ruwanakuykuna ama ruwasqa kanankupa kamachirqa. Antiochus IV Epiphanes wañurqa Hanukkahwan yuyarisqa atipayninmanta qhipaman pisi tiempollapi, chaymantapacha historiapi Siria llaqtapa atiyin urayman urmasqanta señalan.

Watapi 200 a.C.-pi, (chaypas Panium Maqanakuy pacha kasqampi), Romaqa ñawpaq kutita Daniel qhelqap chunka hukniyuq t’aqapi willakuy proféticaman churakusqa. Chaypi kachkan chay rikch’aynin visionta sayachiq. Chay historiapi munasqa kallpachakuyninmi Jezabelpa rurayninta reqsichin, payqa iglesiata unanchasqa, qhepa qhepamanta tukuy imata watuchiq. Jezabelqa

Samariapi kawsasqa, qosanta Acab qhawashaqtin Elíasqa paypa profetankunata wañuchirqan. Herodíasqa mana Herodpa p'unchaynin raymipi kasqachu, maypichus ususin Saloméqa Herodta llullaywan urmachirqan. Estados Unidospa historiampi, papadoqa, Tiro llaqta warmi q'ara warmiwan unanchasqa, qonqapusqa kachkan, unanchasqa qanchis chunka watakuna tukukunankama. Chaymantataq qallarín kay pachapi reykunaman llullachiy takiyninkunata takiyta. Wata 200 a.C. unanchan ima pachachus payqa qhepa p'unchaykunapi reykunaman sut'ita takiyninkunata takiyta qallarín, utqayllam hamuq domingo kamachiy manaraq chayamuptin, imaynachus chayta chunka suqtayuq versículopi rikuchin.

161 a.C. manta 158 a.C. kama judíokunapa “liga”-n manaraq kaptin, Macabeokuna templota yapamanta Diospaq sapaqcharqanku, imaynachus 164 a.C. watapi Hanukkah nisqawan yuyarichisqa kachkan chayhina. Chaymanta kimsa wata qhipaman, siríokunawan mana tukukuq maqanakuypi kashaspankum, Macabeo judíokuna Romaman yanapayninpaq maskharqanku. Chaymanta Romawan rurasqa “liga”-qa Diospa qhipa p'unchaykunapi profeciata yachaq yachaqninkunapaq huk profético pruebam tukupun.

Historiaqa 161 a.C. watata riqsichin “alianza” kasqaqtaq chaypi kasqanta, ichaqa pionerokunaqa chay historiata 158 a.C. watamanmi riqsichinku. ¿Millerqa allinchu karqa, utaq kunan p'unchaw historiador-kunaqa allinchu? Millerqa soqta pachak soqta chunka soqtayuq watakunata (666) yaparqan 158 a.C. wataman, hinaspataq chayarqan 508 wataman, maypichus “sapa p'unchaw” qichusqa karqa. Mask'ayta atinki hina mask'aspaqa, ancha sasaqmi kanqa, mana chayllaqa atisqa mana kanqachu, 158 a.C. watata judíokunawan romanokunaq chawpinpi alianza kasqanpaq huk historiapi yanapakuynininta tariyta.

Chunka soqtayoq versículonqa domingo leymin, ichaqa chaymanta ñawpaqta Roma historiaman yaykun rikch'ayninta sayachinapaq wata 200 a.C. nisqapi. Macabeokunaq hatarinakuyninqa qallarín Modeinpi 167 a.C. nisqapi, hinaspataq 164 a.C. nisqapi templota hukmanta t'aqespa qusqanku. Chaymantataq, 161 a.C. nisqamanta 158 a.C. nisqakama, judíokuna Roma atiyinoyqwan huk pactoman yaykunku. 161 a.C. nisqamanta 158 a.C. nisqakama huk pacha karqan chay “liga” sayachisqa kananpaq munasqa. Kay yachaymi chay “liga”ta reqsichin historiadorkunaq willakuyninkuwan hina allin hunk'achisqa kasqanta, hinaspataq Señormaq makinwan pusasqa cuadro wanpas, mayqintachus mana tikrachiychu kanan.

Historiadorkuna willakunku ñawpaq llaqtakuna, hina Judáwan Romawan iskay ñiqin pachak wata ñawpaq Cristo manaraq hamuq tiempopi tratadokunata rimaykuchiy llank'ayninqa imayna kasqanqa sapa chiqaq kasqankunaman, diplomático yachayninkunaman, hinaspa atiyininkuna imayna tupasqankuman hina hukniray karqan nispa. Llapanpiqa, chay llank'ayqa qallarikman karqan huk ladoqa hukwan tratadota utaq huñunakuyta sayachiyta munasqanta rikuchispa. Judáwan Romawan kasqanmantataq, Judámi Romaqman ñawpaqta qayllakuspa huk formal huñunakuyta mañarqan.

Canales diplomáticos nisqakunaqa llank'achisqa karqanman karqa chay propuesta apachinapaq hinaspa rimanakuykunata qallarínapaq. Kayqa necesariamenten Roma llaqtaman embajadorkunata icha kachakunaqta apachiyta hina kanan karqa, chaypi kamachiqninkunawan icha rantininkunawan

tinkunankupaq. Rimanakuykuna qallarisqanmanta qhipamanqa, iskaynin ladokunaqa chay yuyasqa tratadopa condicionninkunata rimanakuyta ruwankuman karqa. Kayqa atinman karqa achka tinkuykunata, diplomático willaykuna chhalanakuyta, hinaspa ichapas chawpinchakunapaq icha allinchakunapaq mediadorkuna icha intermediariokuna kasqankuta, rimanakuykunata facilitanankupaq. Rimanakuykuna ukhupin, sapa ladoqa hukninpa qhawayninmanta propuesta condicionkunata unanchanman karqa, hinaspa ichapas kutichiy-propuestakunata qunman karqa utaq wakin condicionkunapi allinchaykunata maskhanman karqa. Kay procesoqa allin yuyayman churaywan, yachachiqkunawan tapukuywan, hinaspa chay yuyasqa tratadopa atipanakuykunatawan mana allin kayninkunata tupachiywan ruwasqa kanman karqa.

Sichus iskaynin partikunakuna tratadopa kamachisqan nisqakunapi huk yuyayman chayaraqunku chayqa, chaymanta wakichisqa qillqas formalkunata ruwasqa kanman karqa, iskaynin ladoykunapa rimanakusqan kamachisqankunatawan condicionninkunata sut'inchaspa. Chay tratadotaqa sapa nacionpa kikin autoridadninkuna ratificayta munanman karqa. Roma llaqtapa kasqanmantaqa, kayqa Senadopa utaq huk kamachiq cuerpokunapa chaskisqan kananman karqa. Chay hinallataq, Judápiqa, chay tratadoqa probablemente pusariqninkunapa utaq gobiernon consejonpa chaskisqan kanman karqa. Huk kutin ratificasqa kaptinqa, tratadoqa rurachiyman churakunan karqa, hinaspan iskaynin partikunamanta suyasqa kanman karqa chay nisqan kamachisqankunaman hinallataq kasukuyta. Kayqa imaymana yanapanakuykunata, sapanmanta hark'anakuy rimanakuykunata, rantinakuq relacionesninkunata, utaq huk diplomático ruwanakuykunata tratadopi nisqa hina, hap'iqsapaq kananman karqa.

Ñawpa Cristo manaraq paqarisqan iskay ñiqin pachak watakunapi, Judeamanta (inti llusqsimuy lamar qochapi kaq suyu ukhupi tarikukuq) Romakama (Italia chawpi suyu ukhupi tarikukuq) puriyqa sasa, achka pacha hap'iq llamk'aymi kanman karqan, aswanpas ñawpa pacha puriywan apaykacha yachaykunapa pisi atisqanrayku. Judeawan Romawan chawpipi karu kayqa huk waranqa phisqa pachakmanta iskay waranqakama kilometrokuna hinam (930 manta 1,240 millakama), mayqin ñan hap'isqa kasqanman hina. Ñawpa pachakunapi lamar qochanta puriyqa achkallataqmi allinraq, utqayraq ima karqan allpanta puriyqa nisqamanta; ichaqa lamar qochanta puriyqa wayrakunapa apayninmanmi kamachikusqa karqan. Judeapi huk hatun quchapata llaqtamanta Italiapi huk hatun quchapata llaqtakama (Ostia hina, Roma llaqtapa quchapata) barkuwan puriyqa achka semanakunata hap'inman karqan, wayra ima kasqanman, lamar qochapa mayuyninman, chaymanta mayqin barku llamk'achisqa kasqanman hina.

Judeamanta Romakama allpata puriyqa aswan pisi utqhaymi karqan, hinallataq aswan sasachakuq. Purikuqkunapaq imaymana allpakunata chimpanankupaqmi karqan, urqkunata, wayq'okunata, mayukunatawan, hinallataq suwakunamanta hinaspa awqanakuy llaqtakunamanta hamuq hark'aykunawan tupaq. Yuyayman hinaqa, chakillawan utaq kawayuq aysasqa carruajepi puriyqa achka killakuna hap'iqmanmi karqan. Puriypa unayniqqa ñanqakunapa imayna kasqanman, samanakunapa hinaspa puñunayuq wasikunapa atisqanman, chaymantataq ñanta rishaspalla samayta hinaspa mikhuywan wakin munasqakunata yapayta munasqanman hinam churasqa karqan.

Maccabeokuna judíokuna Romawan huk ligata mask'aspaqa, embajadorkunata Romaman kachayta necesitankuman karqa. Chay embajadorkuna autoridadkuna romanokunapa chaskisqa kaptinqa, huk pacha negociación kananpaqmi karqa. Historia yuyayman hina, imaraykuchus mana ima chiqaq qillqasqa registro kanchu, tratadota formalizaspankuñaqa, Judeaman kutichisqa kananpaqmi karqa confirmaciónpaq; chaymanta, ichapas, Romaman yapamanta apasqa kananpaqmi karqa judíokunapa chaskisqankuta confirmanankupaq. Casi mana atiychu creenaypaq chay tiempo pacha ukhupi huk alianza ruwayqa huk wata ukhullapi tukusqa kasqanta; chayrayku “liga” nisqapa yuyaynin, 161 a.C. manta 158 a.C. kama huk proceso kasqanta riqsichiq, profeciapa wakin siq'ikunawan allin tupayta tarin, chaykunapa versículo dieciséispi domingo kamachikuyma pushaq historiata reqsichinku.

Huk “liga” nisqantaqa, tukuy historiadorkunaq acuerdonman hina, Macabeo judíokunaq qallarisqanmi karqa, Judeapi, 161 a.C. watapi. Chaypa munayninqa karqa judíokunaq yanapayninta maskasqanku Siria runakunapaq contranpi, paykunawanmi maqanakusqanku ñawpaqmantaraq, 167 a.C. watapi hatarinanku qallarisqanmantapacha. Chay hatariyqa paqarisqa karqa Matatías sutiyuq judío sacerdotepa, hinaspa pichqa churinkunapa kallpachakusqanrayku, aswanraq Judas Macabeo nisqapa, Seleucida kamachiq Antiochus IV Epiphanespa impueston helenización nisqa políticankunata hark'ayta munasqankurayku. Chay políticakunapa ukhupi apamurqa judíokunaq religioso rurayninkunata ñit'iyta munayta, hinaspa griego costumbrekunatawan iñiyininkunata chaskiyta kallpachayta.

Hatariy qallarichiqnin karqa huk pasakuy Modein llaqtapi, chaypi Mattatías mana munarqachu hunt'ayta huk kamachikuyta, griego diosman huk sacrificiota haywananpaq. “Modein” sutinqa hamun hebreo simi “modi'a”-manta, mayqinchus nin “willakuyta ruwaspa rikuchiy” utaq “protestakuy.” Chay protestapi, Mattatías wañuchirqa huk judío apostatata, mayqinchus qayllanña karqa sacrificiota ruwanampaq; hinaspa payqa churinwan kуска ayqekurqanku urqkunaman, qallarista huk guerrilla nisqa maqanakuy kampañata Seleucida kallpakunapaq contranpi. Maccabeokunaq hatarikuyninqa unay watakunata durarqa, chay pacha ukhunpi Maccabeokunaq achka maqanakuykunapi tinkurqanku Seleucidakunawan hinaspa paykunapa yanapaqmasinkunawan. Ancha achkawan atipachisqa kaspanku hinaspa aswan allin armakunapa mana paykunapichu kasqanrayku, Maccabeokunaq askha hatun atipanakuykunata tarirqanku.

Imperio Seléucidaqa maskasharqan Grecia llaqtapa religionninta judíokunaman churayta; griegokunaqa qhipa p'unchaykunapi globalistakunata rikuchinku. Paykunapa religionninqa rikurin kunan p'unchaypi “woke-ism” nisqapi, Estados Unidosmanpas hinaspa tukuy pachamanpas kallpawan churasqa, sistema bancariopa globalista atiyininkuna, hatun willay yachachiqkuna, yachay wasikuna, hinaspa mana allin yaykukuq forasterokunata kallpawan apamuspanku nacionkunapa sapaq kayninkunata urmachispa. Antiochus Epiphanes griego religionta judíokunaman kallpawan churashaqtin, wakin judíokunaqa paypa rurasqankunawan yanapakuq karqanku. Macabeokunaq huk clase apostata judíokunata rikuchinku, Grecia religionta hark'achkaqkunata; ichaqa huknin clase apostata judíokunapas karqan, griego religionta kallpawan churachiy llamk'ayta yanapachkaqkuna.

Chunka suqta chunka hukniyuq kaqmi achka utqaylla hamuq domingo p'unchay kamachiy, hinaspa kimsa kuti huñunakuy dragónpa, bestiapa, llulla willakuqpa ima. Chay historiata ñawpaqta qatikun chunka kimsayumanta chunka pichqayuqkama chay versículokuna, maypichus tawa chunka versículopi kimsa maqanakuykuna rikhurimun chunka versículomanta (1989), chunka hukniyuq hinaspa chunka iskayniyuq versículokunamanta (guerra ucraniana), hinaspa Panium maqanakuyman. Panium Maqanakuymi rikuchin huk maqanakuyman, maypichus iskay waqrayuq allpa bestia atipan globalistapa religionniyuq hinaspa políticaniyuq yuyaykayninkunata.

Chay ch'aqwaypi, Estados Unidos nisqa llaqtap qhipa umalliqninmi Putinpa atipayninmanta, chaymanta qhipaman urmaynimanta ima qhipaqa kaqkunata, chunka hukniyuq chaymanta chunka iskayniyuq versikulokunapi rikuchisqa hina, allinta kamachiyta tiyan. Payqa NATOwan, utaq Naciones Unidaswan, huk huñunakuyta ruwanqa Rusia urmasqanmanta paqarisqa qhipaqa kaqkunata allichanapaq; chay huñunakuypa historiankunapiqa Naciones Unidas-ta Panium nisqa Ch'aqwaypi tinkuchinqa. Chusku chunka versikulopa kinsa kaq ch'aqwayninqa, chusku chunka versikulopa ñawpaq kaq ch'aqwaynin hina kanqa. Imanan Unión Soviética nisqa suyuqa Estados Unidospa qullqiwan, hinallataq awqanakuy kallpawan urmarqa, chay hinallataq Naciones Unidaspa globalistakunaqa “perestroika” nisqata kutichiyta munasqa qatikunqaku, chayqa Gorbachevpa Unión Soviética-ta musuqchaspa allinchayta maskhasqanpi hatun saphi kaqmi karqa, ichaqa tukuyinpiqa Unión Soviéticapa sistemapa paskarikuy hinallataq Unión Soviética nisqa suyupa tukukuyllapaq chinkayninman yanaparaqaku.

Kimsa kaq maqanakuyqa ñawpaq kaq maqanakuywanmi rikuchisqa kachkan, hinallataq economía nisqawan hinallataq soldadokunaq ñit'isqanwan Trump, Reagan nisqapi sut'inchasqa hina, Naciones Unidas-ta “perestroika” nisqaman yaykuchinqa, chayqa wakmanta kamachiy utaq wakmanta allichay ninmi. Chay wakmanta kamachiyqa Estados Unidos-ta churaykunqa Naciones Unidas nisqa chunka reykunapa sistemaq umanpi. Chay maqanakuypiqa papadokunaq kamachikuyninmi chaymantapacha historiaman yaykuykunqa, chay sistemaq amachaqnin kasqanta nispan, mayqintachus Trump chay p'unchaykunapi atipashan.

Chayna kikin historia-pi Trumpqa huk ukhupi Guerra Civil-ta uyariypaqmi rikurinqa, imaynatachus Abraham Lincolnqa uyariypaq rikurisqa karqan hina. Guerra Civilqa Estados Unidos ukhupi iskay chikan apostata huñukunakuna chawpinpi kanqa. Huk claseqa chaykunawan sut'inchasqa, woke-ismopa religionninta hinaspa filosofian chaskiqkunawan, paykunaqa iskaynin partidu politicokunamanta progresista globalistakuna kanku. Huknin claseqa (MAGA-ism) cheqaq protestantekuna kasqankuta niykunku, ichaqa chay mantle-ta 1844 watapiña chinkachirqanku.

Presidentepa faccionninqa MAGA-ismom sut'inchasqa kashan, hinaspan sayaqachikun pantasqa nisqaman hina, cheqaq Protestantismota chaymanta Constitucionta hark'aspa waqaychasqanmanta. Woke-ismop nisqanqa Mama Pachapa religionninmi, New Age nisqampi hinaspa chay yuyaypi iñiyimi, Constitucionqaqa ruwasqa kasqa llapaqaqa kunan kaq pachakuti runakunap normankuna hina churakusqanmanta, manam qallariq taytakunap mawka yuyayninkunaraykuchu.

Matatías (Trump)mi tukuychinqa Estados Unidos ukhupi globalista-progresista Demócratakuna ruwasqanku kallpachakuykunata, hina rikuchisqa kachkan Modeinpi 167 a.C. watapi qallarisqa

hatarikuypi. Chaymanta Trump yapamanta rurinqa 164 a.C. watapa historianta, maypachachus Macabeokuna temploqa musuqmanta t'aqwisqa karqan, Hanukkah nisqapa waqaychasqan yuyarikuywan. Hinaspan 161 a.C. watamanta 158 a.C. watakama rikuchisqa pachapi, Trump qallariyta ruwanka qhipa kallpachakuyta papadupa rikch'ayninta sayarichinapaq; chay rikch'ayqa reqsichin mana allin kaq huñunakuyta religioso atiyinwan político atiyinwan. 158 a.C. watapi ligaqa hunt'asqa kanqa, versículo chunka suqtayuqpi nisqa utqay hamuq domingo kamachiy churasqa kaptin.

Daniel chunka huk ñawpaqta reqsichin imaynatas Roma llaqtap kamachikuywan apaykacharqa kamachiyta, chaymantataq Daniel kutin rimarin hinaspa astawan mast'arin chay kikin willakuyta huk siq'iwanta reqsichispa imaynatas Roma rurarin Diospa llaqtanwan chay kikin willakuyllapi. Chunka soqta versículomanta chunka isqon versículokama kimsa hark'akuna rikuchisqa kanku imaynatas pagano Romaqa kay pachata kamachinankupaq atiparinanpaq. Chunka soqta versículopi, Siriaqa pagano Romawan atipasqa karqa 65 BC watapi, chaymantataq Judeaqa Pompeywan atipasqa karqa 63 BC watapi. Chunka soqta versículo reqsichin hayk'aqmi Romaqa hatun sumaq allpapi sayanqa, chayta ruraspanqa chay kikin capítulo tawa chunka hukniyoq versículopi domingo kamachikuyta unanchachispa.

Ancha allin yuyarinapaqmi kayta qillqay: atipaypa willakuyninqa karqa 63 BC watapi [1863-man tupa], Jerusalén llaqtapa ukhupin huk llaqta ukhupi awqanakuy kasqan chawpipi. Uriah Smith nerqa: “Pompeyoqa Mitrídates, Ponto suyupa reynin, contra purisqanmantam kutimushaspa, iskay atipanakuypi kaqkuna, Hircano hinaspa Aristóbulo, Judea suyupa coronanpaq maqanakusharqaku.”

Sutikuna “Hyrcanus” nisqapaqpas “Aristobulus” nisqapaqpas iskayninku griego simimanta hamun, hinaspataq hatun historiayuq kanku, aswanpas judío runakunapa historiantupi helenístico pacha hinallataq Hasmoneo ayllukunaq dinastíankupi. “Hyrcanus” sutinga griego simipi “Hurkanos” nisqamanta hamun, chayqa ichaqa Persia simipi “hurkan” nisqamanta paqarisqa kanman, mayqinchus “atoq” nin. Hyrcanusqa achka Hasmoneo kamachikunapa apasqan suti karqan. “Aristobulus” ninqa “aswan allin yuyaychakuq” utaq “aswan allin willaykuq” ninmi. Aristobulusqa huk suti karqan, mayqintachus achka Hasmoneo kamachikuna apaqku. “Hyrcanus” nisqapas “Aristobulus” nisqapas iskayninkuqa Hasmoneo pachapi judío historiapi ancha reqsisqa runakunawan tupaq sutikuna kanku. Paykunaqa Judeapi Hasmoneo Qhapaq Suyuq kamachiyninpi hinallataq mast'arikuyninpi ancha hatun ruwanakuyta ruwaspa kamachikuna karqanku. Cristoq pacha tiempopi Hasmoneo qhapaq suyuq profético mirayninkuna hinaspa rantinkunaqa Fariseokuna karqanku.

Pompeyo Jerusalén llaqtata atipakuspanqa, iskay politikapi partido-kunaqa iskayninkupas qallariyninkuta kutichirqanku 167 a. C. watapi Modein llaqtapi rikuchisqa hatarikuymanta. Pompeyo chay hatarikuymán churakusqa kaptinmi, payqa Jerusalén llaqtata hap'iyta yuyarqan; Aristóbuloq partidonnataqmi payta hark'ayta yuyarqan, Hyrcanoq partidonnataqmi punkukunata Pompeyoman kichariyta yuyarqan. Chaymanta Pompeyoqa Jerusalén llaqtapa contranpi maqanakuyta qallariq, kinsa killamanta qhipataqmi Jerusalén llaqta wiñaypaq Romaq kamachikuynin urapi tarikurqan.

Chunkaqaq chunka isqunniyuq versículopi Egiptoqa, kinsa kaq hinaspa qhipa hark'ayqa, Romaq makinman urmaykurqan. Chaymanta iskay chunka versículopi Cristoq paqarisqan riqsichisqa kachkan, Daniel qallarisqanrayku Roma imayna Diospa llaqtanwan chay historiapi ruwananpaq nisqanta rikuchiyta. Iskay chunka hukniyuq hinaspa iskay chunka iskayniyuq versículokunapi Cristoqa chakatasqa kachkan. Iskay chunka kimsayuq versículopi, 161 a. C. chhika watamanta 158 a. C. chhika watakama qallarisqa alianzaqa sut'inchasqa kachkan, chay cruzmanta willaq versículokunapa chaylla qhipanpi, maypichus apostata judíokuna willakurqanku: “manam reyniyku kanchu, aswanqa Césarlla.” Apostata judíokunapa miraynin, Macabeokunawan unanchasqa, paykunapa griegokunapa religioso filosofianpa yaykuyninkunata hark'arqanku, chayta ruwaspanmi Romaqwan mana ch'uyachu kaq t'inkiyta ruwakurqanku, chayqa qatipakun cruzpa historiata riqsichiq versículota, maypichus paykunapa mana ch'uyachu kaq t'inkiyinkupa rurun hunt'asqata rikuchikurqan.

Shekinahqa manam kutimanta kutimurqachu chay temploman, qanchis chunka wata watakuna prisionpi kasqanmanta qhipaman sayarichisqa kaqtin. Qhepa profetico willakuy, Malaquiaspa willasqan, qichqa pachak wata ñawpaq Cristomanta chawpinpi qosqasqa karqan. Maccabeokuna hatarirqankukama, griegokunapa llapa pachapi mast'arisqa globalista influyuncunapa contranpi, pachak watakunaña qhipaykuptin Diospa rikuy atisqa presenciaqan mana karqanchu, nitaq ima profetico willakuypas karqanchu. Hatarisqankupa qallariyninpi, iskaynin reykuna—Ptolomeo hinallataq Rey Uzías—imatachus ruranayta munarqanku, chay kikinta paykuna hunt'arqanku, maypachachus sacerdotepa ruwanan ruleta hunt'ayta maskharqanku, templopin ofrenda haywayta munaspa.

Jonatan Apphus (hinallataq Jonatan Macabeo sutiwanpas riqsisqa), Matatíaspa churinkunamanta huk karqan, paymi qallararqan rebelión macabeata, hinaspan ancha hatun ruwayniyuq karqan judío hatarikuypa pusayninpi, Imperio seléucida contra. Wawqin Judás Macabeo maqanakuypi wañusqan qhipan, Jonatanmi Macabeokunapa fuerzankunapa pusayninta jap'irqan. Mana aswanllachu militar hinallataq política pusayninpi, Jonatanqa sumaq sacerdote hatunpa ruwanasnintapas jap'irqan, judío llaqtapa espíritu pusariqnin hina servispan. Jonatanpa iskay ruwana, pusariq hinallataq sacerdote hatun hina kasqan, judío historiapi hatun wiñayniyuq ruwayta señalarqan, imaraykuchus chaywanmi autoridad políticatawan religiosa autoridadpas dinastía asmonea ukhupi huñurqan. Paypa pusayninqa yanaparqan judío autonomía aswan kallpachakunanpaq hinaspa Judeapi gobierno asmoneo sayachikunampaq.

Raphia atipay chaypi Ptolomeo rurayta munasqan huchaqa, Macabeokuna hatarikuynin qallariyninpiñataq hunt'akurqan. Chayqa kikin hucham karqan, reyeq Uzías p'unchayninpi sacerdotekuna sayarispanku hark'asqanku; ichaqa Macabeokunapa sut'inchasqa amachayninku Diospa templonpi serviciokunataqa pantasqa hinaspa hatarikuq rikuriy karqan iglesiatawan estadota huñuykusqanmanta, chayraykutaq kunan Trump yanapakuyninman tantanakusqanku apostatakunaman tukusqa protestantismopa hatarikuyninta unanchan, Bidenpa globalista woke-ismon yaykuyninkunata hark'anankupaq.

Bibliapi yachachin paykunata riksinki rurayninkupa wayunkunamanta, chaymanta Cristopa pacha tiempopi fariseokunaqa Mattatiasmanta qallariq Hasmoneo ayllupa qhipa puchuqninmi karqanku.

Mattatiasqa, paypa qallarisqan hatarikuyninwan kuska, fariseísmoq wayunkunata apamurqa, hinallataq “Make America Great Again” nisqa yuyayta yanapashaq apostata protestantekunapas. América hatun karqa Constitución nisqa qelqa iglesiatawan estadotawan hukmanta hukman t’aqayta waqaychananpaq kasqanta allinta entiendisqa kaptin, ichaqa Hanukkah raymipi yuyarisqa atipaywan rikuchisqa llulla milagropiqa, domingo p’unchaw kamachiykunapa kuyuyqa sut’iman llusinqa.

Kay yachachiyta qatiq willakuypi mast’arisun.

“Nayra pachanakuna kimsa kaq angelpa willakuyninpa cheqaqkuna willaqkunaqa achka kuti mancharichiqlla runakuna hina qhawasqa karqanku. Paykuna rimarisqankumanta—Estados Unidos llaqtapi religión nisqapi mana muchuy atiyqa kamachiyta hap’inqa, iglesiatawan estadota huñunaykuspa Diospa kamachinkunata waqaychaqkunata qatiykachananpaq—nisqaqa mana ima sapanniyoq, mana yuyayman hina nispa willasqa karqan. Sinchi takyaq sonqowan niq karqanku kay allpaqa hayk’aqpas hukman tukuyta mana atinmanchu, imayna kasqanmantaqa chayllapuni kanman—religiónpi qispisqa kaypa amachaqnin. Ichaqa domingo p’unchaw waqaychanata kallpachaymanta tapuyqa ancha mast’arikusqanrayku, unaymanta iskayrayasqa, mana inisqa kaq ruwayqa qayllamuyta rikuchikunña, hinaspan kimsa kaq willakuyqa ñawpaqta mana atisqan huk llank’ayta ruwanka.”

“Sapa miraypaqmi Diosqa kamachin sirviente-kunanta huchata k’aminankupaq, kay pachapipas iglesiapiwan. Ichaqa runakunaqa munanku allinlla simikuna rimarisqa kananta paykuna-man, ch’uya, mana imawanpas sumaqchasqa cheqaq-kaytaq mana chaskisqachu. Achka reformador-kunaqa, llamk’ayninkuta qallarispa, yuyarqanku ancha allin yuyaywan iglesiapaqpas nacionpaqpaspas hucha-kunata atacanankupaq. Paykunaqa suyarqanku, ch’uya cristiano kawsaypa ejemplonwan, runakunata kutichiyta Bibliapa doctrina-kunaman. Ichaqa Diospa Espiritun paykuna-man hamurqan, imayna Eliasman hamusqanta hina, payta kuyuchispa millay rey-pa hucha-kunata hinaspa huk apostata llaqtapa hucha-kunata k’aminanpaq; mana atirqankuchu saqeyta Bibliamanta chiqap rimaykunata willakuyta—doctrina-kunata mayqenkunata rikhuchiyta manchakurqankunña. Paykunaqa kallpachasqa karqanku kosisqa sonqowan cheqaq-kayta hinaspa almapa contranpi hamuq peligrota willanan-kupaq. Señor paykunaman qosqan simikunata rimarqanku, mana ima consecuenciasmanta manchakuspa, hinaspa runakunaqa obligasqa karqanku uyariyta chay amonestacionta.”

“Chhaynaqa kimsaka angelpa willakuyninqa willasqa kanqa. Chayta aswan hatun kallpawan qusqaypaq pacha chayamuspanqa, Señorqa pisi yachaqkuna nisqakunawanmi llamk’anqa, paypa sirviyninman sapaqchasqakunaq yuyayninkunata pusaspa. Llamk’aqkunaqa manam qillqasqa yachay wasikunapi yachachisqa kasqankuraykuchu allinchasqa kanqaku, aswanpas Paypa Espiritunpa jawk’aywanmi. Iniyuniyuq, mañakuq runakunaqa santo q’apariywan llusiyta atinisqa kanqaku, Diospa paykunaman qosqan simikunata willaspa. Babiloniapa huchankunaqa qawachisqa kanqaku. Iglesiapa waqaychanankunata civil autoridadwan kallpachiyuq churasqanmanta manchakuy atiyuniyuq rurayninkuna, espiritismopa yaykuykun, papal poderniypa pakasqa ichaqa usqhaylla wiñayninpas—llapallanmi

sut'inchasqa kanqaku. Kay solemnepa willakuyninkunawan runakunaqa kuyuchisqa kanqaku. Waranqa waranqanmi uyarisqanku, mana hayk'aqpas kayhina simikunata uyarisqakuna. Mancharisqa admirakuypi uyariqkanku testimoniota: Babiloniaqa iglesia kasqanta, urmasqa kasqanta pantayninkunarayku huchankunarayku, hanaqpachamanta payman apachisqa cheqaq kayta chaskiyta mana munasqanrayku. Runakuna ñawpaq yachachiqninkuman kusiona tapukuyniyuq rispanku: ¿Kaykunaqa cheqaqchu? nispa, ministrakunaqa llullakuykuna qawachinku, llamp'u imaymanata rimanku, manchakuykuna samachinankupaq, rikch'arichisqa yuyay sonqokunata thakichinankupaq. Ichaqa achka runakuna manam runakunaq sapa autoridadnillanwan kusikuyta munankuchu, aswanpas sut'i 'Kayhinan Señor nin' nisqata mañakuspa, chaymi llaqa runakunaq munasqan ministerioqa, ñawpaq fariseokuna hina, autoridadninku tapusqa kasqanrayku phiñasqawan hunt'asqa, willakuyta Satanaspa kasqanta sutichanqaku, hinaspataq huchata munakuq achka runakunata hatarichinqaku, chayta willaqkunata k'amiyta hinaspa qatiykachayta."

"Imayna chay ch'akiy mast'arikuy musuq chakrakunaman mast'arikun, runakunapa yuyayninkunapas Diospa saruchasqa kamachikuyninman qayasqa kachkaptin, Satanásqa kuyurin. Willakuyman kуска atiyninga payta hark'aqkunallatam aswan phiñachinqa. Clerokunaqa casi mana runapa atiywan tupaq kallpayuq hina llamk'aspanku, mich'akuyta pakayman churayta munanqaku ama qhapaqkuna pataman k'anchayqa llihipinampaq. Tukuy makinkupi kaq medioswanmi kay kawsayniyuq tapuykunapa rimanakuyninta upallachiyta kallpachakunqaku. Iglesiaraqmi autoridad civilpa sinchi makinta mañakun, hinaspa kay ruwaypi papistaspas protestantespas huñunakunku. Intichaw samana p'unchaw kamachiyta kallpachaspa purichiy aswan sinchi, aswan sut'i kaptin, kamachikuyqa Diospa kamachikuyninkunata waqaychaqkunapa contranpi waqyachisqa kanqa. Qullqi muchuywan, carcelwanpas manchachisqa kanqaku; wakinninkumanqa munayniyuq puestokuna, huk premiokuna hinaspa allinkaykuna qosqa kanqa, iñiyninkuta saqenankupaq watukuy hina. Ichaqa paykunapa takyaq kutichisqankuqa kaymi: 'Diospa Simi-manta pantasqaykuta qawachiywayku'—Luteroq kikin mañakuyninmi karqa chay hina circunstanciakunapi. Juzgadokunapa ñawpaqenman pusasqa kaqkunaqa cheqaq kayta sinchi kallpawan amachanku, hinaspa paykunata uyariqkunamanta wakinkunaqa Diospa llaqa kamachikuyninkunata waqaychanankupaq sayarinku. Chayhinam k'anchayqa waranqa waranqa runakunapa ñawpaqenman apasqa kanqa, mana chayqa kay cheqaqkunamanta imatapas mana yachayman chayanmanchu karqanku." The Great Controversy, 605, 606.